

ÚJABB HARMINCHAT CANTO MAGYARUL

Ezra Pound versei. Európa Könyvkiadó, 1991

Elhoztam a nagy kristálygömböt:
lesz-e, aki fel tudja emelni?" (116. canto)

Itt van hát a nagy — bár még mindig nem a legnagyobb — kristálygömb, Ezra Pound 23 kisebb verse, *Hugy Selwyn Mauberley*-je és 36 cantója. Eddig a jószeműek is jórészt csak egyes molekuláit láthatták a kristályszerkezetnek; imitt-amott jelentek meg Pound-fordítások. (Először az *Észak-amerikai költők antológiájában* 1966-ban, majd Szemlér Ferencnek (1969), Károlyi Amynak (1975), Bendes Ritának (1984) köszönhetően. Cantógyűjtemény csak 1975-ben jelent meg Párizsban, Kemenes Géfin László fordításában és utószavával.) A közelmúltban napvilágot látott *Ezra Pound versei* című kötet mellett, hogy kohéziót teremt e molekulák között, jelentős hiányokat is pótol. A harminchat magyar nyelvű cantóval nemcsak az olvasók gazdagodtak, hanem a nemzetközi Pound-irodalom is, melyben immáron igen előkelő helyet foglalunk el. Igaz, ezeken a babérokon semmiképp sem szabad megtelepedni: a teljes magyar *Cantók* még várat magára.

A fokozatosság elve — még ha kényszerű volt is sokáig — talán hasznosnak is mondható. Ahogy lassan-lassan, a versek megjelenésével párhuzamosan (bár cosinus-késsel) kibontakozik a magyar Pound-kritika (poundológia), idővel bizton összeáll a „Költő arcképe”, s az életmű végre méltó helyére kerül itthon is. Hiszen több akadályt is le kellett és kell küzdeniük ezeknek a verseknek. Eddigi jelentkezéseiket a hivatalos irodalomkritika leginkább egy barátságosan „Megint? mi végre itt”-tel fogadta (ha egyáltalán fogadta). S noha Pound maga is odüsszeuszi bolyongásként élte meg s értékelte munkásságát, mégis úgy gondolom, ideje, hogy a küklopszok szigetéből legalábbis a phaiákok földjévé váljunk, s hallgassuk figyelmesen a versek közvetítette történetet.

Ez a történet a cantók esetében szó szerinti is, hiszen a „százegynéhány” vers — melyet a legutóbbi New Directions kiadás kivételével (a magyar kötet is ezt követi) kerek százhuszszá „mesterkedtek” a kiadók — valójában egyetlen hosszú verset alkot. Műfaját Pound eposzként jelölte meg, azzal a meghatározással, hogy „Az eposz olyan vers, melyben történelem van.” (An epic is a poem including history.)

Tágabb értelemben véve a versek irodalomtörténetet is közvetítenek, s ezzel a kötet szintén nagy szolgálatot tesz. A műfordítók (Báthori Csaba, Bendes Rita, **Eörsi István**, Géher István, Gergely Ágnes, Jánossy István, Kappanyos András, Károlyi Amy, Kemenes Géfin László, Képes Géza, Kodolányi Gyula, Novák György, Somlyó György, Szemlér Ferenc, Tábor Eszter, Tandori Dezső, Tótfalusi István, Weöres Sándor), a válogatást végző Ferencz Győző és a jegyzeteket készítő Novák György lehetővé tették, hogy az eddigi, meglehetősen egyoldalú Pound-kép sokdimenzióssá váljék. Itt kell megjegyeznem azonban, hogy vannak olyan, kiemelkedően fontos cantók, melyek kimaradtak a kötetből, például a XLIX. vagy a LXXIV. S úgy vélem, a Pisai Cantókból egyébként is jóval több bekerülhetett volna a válogatásba.

Mindazonáltal elmondhatjuk, hogy az életműnek egy, annak fejlődését és változatosságát bemutató, viszonylag széles keresztmetszete tárul az olvasó elé. (Benne az egyik „fasiszta” canto is.) A kisebb versek felvillantják Pound kezdeti útkeresésének állomásait: a „stílusgyakorlatokat”, a personákat, a haikut, az ún. alkotó fordítás eredményeit — ennek egyik gyöngyszeme, a *Homage to Sextus Propertius* sajnos kimaradt —, s a költő imagista korszakának néhány darabját. Az ezután következő *Hugy Selwyn Mauberley* című hosszú vers, melyben a nyugati kri-

tika szerint a költő hátat fordít addigi, a költészetet illető meggyőződéseinek, jó átmenetet képez a cantókhoz.

A *Cantos*ban s a most megjelent szemelvényekben is annak lehetünk tanúi, hogyan birkózik (meg) a költő egy új nyelv, egy új költészet, egy új jelrendszer megteremtésével. (Ennek egyik kiáltványa az LIII. canto, a híres MAKE IT NEW foglalata. A kötetben nem találjuk.) Megbizonyosodhatunk, hogy nem elsősorban az imagizmus (mellyel összefüggésben leginkább előkerül Pound neve) „kitalálásával” tett sokat a világirodalomért Ezra Pound, hanem — irodalomszervező tevékenysége mellett — az ideogrammiás módszer kidolgozásával, annak alkalmazásával költészetében. Az ideogrammban benne foglaltatik a költői nyelvnek, a formának, a közlés módjának, a költészet esztétikájának a megreformálása, modernizálása. A közmopolitává váló világban a kommunikáció lehetőségét, az irodalom egyetemes voltát erősíti meg. Lényege különböző (nyelvi, vizuális) elemek egymás mellé állítása (juxtapozíció), melyek együtt fogalmi jelentést adnak. A jelentés megfejtése az egyes elemek ismerete (jegyzetek) nélkül nagyon nehéz, s ezért is foglalnak el majd száz oldalt a teljes terjedelemből a kötetben a jegyzetek.

Miközben a kristálygömböt próbáljuk felemelni, a verseket próbáljuk megérteni, tartsuk szem előtt Pound *credo* -ját:

... hogy céloom ez volt: paradiso
terrestre”

NAGY ÉVA